Број 115. У Новом Саду у уторак 22 маја 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 крува. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 пот. на четврт године 9 крува 75 пот.
За Босну и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од лепка цена је на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чанића
Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 2
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Јевреји у Угарској.

II.

Поводом Веспремијеве књиге о Јевре јима у Угарској ваља да се осврнемо и на један врло значајан покрет у Јеврејству. Тај се покрет опажа међу Јеврејима у целој Европи и познат је под именом: „Сионизам.“ С почетка тај покрет није узиман озбиљно, али се доцније јако раз вио. У Галицији постоји међу Јеврејима и сионистичка странка, која је истицала и своје кандидате на последњим изборима за аустријски државни сабор. Ваља зна ти, да у Галицији има око 600.000 Јевреја, то је десет постотака од укупног становништва.

Сионизам је управо јеврејски народносни покрет. То је покрет, коме је циљ, да Јеврејство постане и видљив чинилац у светској политици Јеврејство се већ осећа доста снажно, да пође корак у напред. Изузев Русију, оно је већ свуда извојевало потпуну слободу Захваљујући тој слободи оно је напредовало нарочито на просветном и трговачком пољу. Они данас у трговини и у штампи дају правац. Али они нису с тим задовољни, јер још увек нису постигли потпуну равноправност у државној управи. Досада су они улазили у поједине странке и тако утицали на државну политику Сада би хтели да као јеврејска странка изиђу на површину.

По писању јеврејских новинара сионизму је задаћа, да оснује засебну јеврејску дражаву, где ће прогоњени Јевреји из Русије и других земаља наћи уточишта. Који се добро осећају у Угарској или другој којој земљи ти нека остану где су. Та јеврејска држава имала би да буде у Јужној Африци или Јужној Америци. Енглеска је шта више понудила једно своје земљиште у средини Африке, али Јевреји то нису прихватили. Они би најрадије у Палестини да оснују ту своју државу Осим тога хоће сионизам да подигне у глед Јеврејству, да буде уважено и поштовано, што по мишљењу сиониста данас није нигде случај, изузев Енглеску и Сједињене Државе Северне Америке. Мада су Јевреји тако образовани и имућни, ипак нису поштовани, тврде сионисте.

Нашто ће дакле Јеврејима засебна држава? Сионисте одговарају: Због омањег варварства у Македонији или због убијства неколицине милионара дижу се војне, а кад се мрцваре Јевреји у Русији, прелази се на дневни ред Нико се не миче, кад се у Румунији истерују јеврејска деца из школе и бојкотирају јеврејске трговине и занатлије. Кад би постојала јеврејска држава, која би била економски снажна, онда би се њен протест чуо и разумео исто тако, као што се чује данас глас Бугарске, ако какав Бугарин пострада у иноземству. Руске и Галичке Јевреје с тога шиљу у Палестину, где већ имају 25 колонија, али добар део остаје и овде Има 5 милијона Јевреја у Русији и Галицији, који имају засебан говор. Њима би се дакле дала населити велика јеврејска држава.

Сионистички покрет јак је и у Угарској. Прошле су године одржале сионисте своју скупштину у Будимпешти. Њихово друштво има 3000 чланова, а вођа им је др. Арлган Абрахемзон. Они мисле да у свој покрет увуку целокупно Јеврејство у Угарској Чланови су му већ многи мер ници, адвокати, професори и трговци. Мађарски су листови напали овај покрет и тврдили да му никако нема смисла. „Мађарорсаг“ је поводом сионистичког покрета ово написао: Кад Мађари не стварају јеврејско питање, нека га не стварају ни Јевреји. Сионисте су без разлога напале угарски сабор и разметали се„ да је само сионизам истина, која мора победити Пошто сионизам објављује јеврејску народну политику, то „Мађарорсаг“ иште објашњења: у чему се састоји јеврејска народна политика? Зар им ниједна мађарска странка није довољно јеврејска? Хоће ли засебну јеврејску народну странку? Ако се старају за насељавање Палестине, што стварају овде засебну јеврејску странку у Угарској? Где им је боље, у Палестини или у Угарској? Најзад им замера, што оснивају засебан лист и јеврејска друштва

„Пешти Хирлап“ је узео у одбрану сионизам По њему је овај покрет оправдан. јер иако се Јевреји искрено претапају у Мађаре, опет их нигде не гледају радо Види се свуда прикривен антисемитизам. Има и данас врло много звања која Јевреин не може да заузме, а то боли Јевреје. Истина је, да јеврејски богаташи а и маса не пристају још уз сионизам, али биће и тога. Не стоји тврдња да се Јевреји хоће да оделе, него само хоће да извојују потпуну равноправност, вели „Пешти Хирлап“. Сионизам не напада, него само брани. Где нема антисемитизма, ту нема места ни сионизму, а чим се више удара на Јевреје, тим ће јачи бити сионизам.

После овог признања није потребно нарочито истицати, да сионизму није главно оснивање јеврејске државе, него да извојује потпуну равноправност Јевреја. Дакле да могу бити министри и у опште заузимати највеће положаје Међутим закон им то не брани.

Но сем сионизма потпомажу Јевреји и тако звано слободно зидарство (фрајмауре). Пештански листови примећују, да под садашњом владом све је већи број Јевреја, који ступају у сионисте и слободне зидаре Знак је дакле, да нису задовољни као са пређашњим угарским владама. Недавно су слободни зидари држали у Будимпешти збор и тражили, да се све школе претворе у државне и да се наука о вери избаци из школе И то има своју задаћу. Јеврејски политичари, мисле, да ће угушити антисемитизам, ако се наука о вери не учи у школи. Онда ће народи постати равнодушни према Хришћанству, те неће ни Јевреје више мрзити. Они се не боје, да ће и међу њима верска свест опасти, јер њихова би породица надокнадила губитак у школи.

Не може се превидети ни то, да Јевреји најрадије потпомажу социјалистичку странку. То се видело и на изборима у Аустрији. Она им је само зато најближа, јер и она није пријатељ учењу науке о вери у школама, те не прави разлике по верама. У томе они налазе јамчевине, да

ФЕЉЕТОН.

СА ОСВЕЋЕЊА ЗМАЈЕВА СПОМЕНИКА.

Говор Радивоја Врховца потпредседника друштва „Змаја“.

Поштовани зборе!

Српски народ, и сам песник над песницима, имао је до данас угледан број својих песника-уметника. Међу овима било је можда и већих, како се то схвати у уметничком смислу, али ближега народу и његову животу није до данас имала наша књижевност од Змаја Јована Јовановића.

Више од половину столећа певао је он своме народу, преносећи се маштом и срцем у болове и радости наше, у борбу нашу и страдања, у радости и болове људске.

Није он то чинио са неком нарочитом намером уметничком; не, он је морао тако и онда, кад је хтео да буде учитељ народни, кад је песмом својом окупљао у своју школу децу српску и учио их да буду бољи људи од својих старијих То је било његово звање; на то га је упутио његов богадани дар; он га је осећао у себи и предао га је у службу народу, жртвовавши времену своме знатан део своје вечности. Доиста, велика је била она жртва, што ју је, као рођени уметник, принео привремености нашој, како подлови лепше будућности, али још већа љубав, која му је налагала ту жртву.

Наше дивљење и признање духу Змај-песника није, дакле, празно и усиљено; то је дивљење и признање, које одајемо једноме доиста великом човеку снажна песничкога дара и широка срца, али у исти мах и духу народном. Ми смо сви делићи тога великога духа, а Змај-песник је сам тај дух, дух свога времена. израз свију нас, ситних и разбијених.

Народ наш, који зна и маслити и осећати, најбоље је оценио свога песника. Змај је за живота видео славу своју и признање; што се тога тиче и да му је до тога било, могао је мирно заклопити своје уморне очи. Народ га је дост јно ожалио и испратио до вечне куће, а сада ево диже му споменик, незнатан по себи, али знак чисте љубави и захвалности, символ оне снажне везе, што нас све спаја потежњама, на све стране света; јер нема краја српскога, да се није одазвао и приложио на споменик најомиљенијем песнику наше нове књижевности.

И Змај друштво књижевника, уметника и новинара српских извршило је само један лак и угодан задатак, кад је позвао народ, да се овим знаком одужи песнику; друштво наше изашло је само на сусрет опћем осећању дужности и пијетета народног, а народ иде хвала, не за величину и сјај овога споменика, него за то осећање дужности и пијетета, за искреност и добру вољу, са којом се одазвао позиву нашем и вратио песнику своме љубав љубављу.

Српску црквену општину каменичку, која је била тако срећна, да у свом пољу даде гроба великом песнику, љубимцу народном, иде такође велика хвала. У име председништва друштва »Змаја« част ми је, што могу замолити ту честиту општину, да прими овај гроб, украшен знаком признања народног, у своје непосредно старање, уверен, да ће га она чувати као аманет народни, да ће га пазити, као што мајка пази гроб свога јединчета.

Благо гробу, и у тами што се сјаји,
Где кандило припаљују нараштаји...

Твојим речима, велики песниче, што си их забележио на гробу народног песника Вишњића, завршујем своју кратку реч, којом се бојим да нисам ослабио осећање наше и пијетет према сени твојој. Понављам само оно, што ти казује овај бели камен, понављам из душе свега народа: Слава ти вечна и слава ти!

ДЕКЛАМАЦИЈА

једне мале каменичке девојчице.

Да ли знате, ко ту лежи:
Ко ту вечни сан почива?
Још се виде венци свежи! —
Кога овај гроб покрива?

се неће ширити мржња према Јеврејству, тако звани антисемитизам.

Све ове појаве вредно је бележити и пратити, јер помоћу њиховом можемо да расветлимо многе појаве у нашем друштвеном и политичком животу. =

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА
грофа Теодора Бађањија
у седници угарског сабора од 19 маја о. г. а у ствари српске народне црквене автономије.

Свој говор је посланик Бађањи почео с тим, да је већ пала слична интерпелација 5. фебруара о. г. од стране посланика Александра Хадика и Бађањи се не би дотицао сад опет наше аутономије и патријархове ствари, да га на то није изазвала интерпелација Беле Раковеског која је управљена не влади него независњачкој странци. Бађањи у том погледу не дели мишљење са Раковским, те жели да то питање расветли и вели:

„Посланик Раковски у целој својој интерпелацији кризу српског патријарха тако приказује, као какву политичку хајку, коју је покренула и наставила српска народна радикална странка против патријарха Георгија Бранковића; г посланик с овог гледишта посматра целу ту ствар, па је онда тако по своме рођеном уверењу и тумачи. Ја отворено признајем да — уколико ја познајем ствар — ово питање није једно, већ се мора расветлити барем са три стране.

Прва је политичка страна тога питања; друга страна је питање целог коплекса српске автономије које питање се заоштрава у томе, што су од десетина година избиле размирице између народа и хијерархије око управљања српског црквеног имања од преко сто хиљада ланаца као и око управљања осталог имања. Те размирице су поникле у пркос закону, којим је тачно утврђен начин управљања тим имањем и из тог неправилног одношаја постала су она непрестана трвења, која су прешла и на политичко поље. Трећа страна тога питања је садашњи поступак српског патријарха.

Што се тиче политичке стране тога питања, држим да је пре свега потребно, да се осврнем на оно, што је г. посланик Бела Раковски споменуо од одношају српске народне радикалне странке и независне и четрдесет-осмашке странке. Г. посланик упозорује на то, да он само спомиње неке извесне гласове нешто што је чуо, али је ипак овде у кући споменуо тај факт, као да смо ми независна и четрдесет-осмашка странка склопили пакт са српском народном радикалном странком и да би цена тога пакта била брада српског патријарха. Слободан ћу бити да против овог прочитам не своје информација него изјаву, коју сам добио од стране српске народне радикалне странке, која са свим расветљава ово питање. Ова изјава је следећа: „Што се тиче одношаја између 48 и независне странке и српске народне радикалне странке, факт је, да је српска народна радикална странка без икаквог нарочитог позива, него из своје побуде, подупирала пасивни отпор коалиције. Независна странка је ово потпомагање примила без икакве обвезе и њој никакве услове не жели предлагати српска народна радикална странка

Кад је дошла коалиција на владу и приликом последњих избора, независњачка странка није имала никаквог изборног пакта са српском народном радикалном странком а такав пакт српски радикали нису ни тражили. Српска народна радикална странка је донела последњи пут свој програм 1902. год. у коме се програму обухвата слободна Угарска и самосталан ђумрук Кад се за ову тачку свога програма борила, српска народна радикална странка није тражила нити је могла тражити икаквих уступака од независњачке странке“. (Одобравање.)

С овим је, мислим, доказано, да не одговарају истини они празни разговори, који су овде споменути. То су најискреније опровргли сами Срби радикали.

Но има овде још један моменат на који треба показати с овим у свези, а то је тај, да г. посланик Раковски истражује оне задње мисли радикала, због којих заузимају становиште самосталног ђумрука и независне Угарске, те вели, да радикали све то за то желе и зато пожурују независност Угарске, јер су тога уверења, да ће Угарска тада ослабити, да ће изгубити свој положај као велесила и постаће држава другог реда, те ће тад по Србе бити лакше и боље ће моћи остварити своје велико-српске тежње.

Ја не знам од куд је црпао г. посланик ово своје мишљење и на чему се оно оснива, али једно позитивно знам а то је, да данас већина у Угарској види и држи да ће се добробит и напредак Угарске отварити само економском и политичком независношћу и персоналном унијом. (Тако је! На крајној левици.) Веома се радујем што нас браћа Срби у овим тежњама потпомажу и ја ово потпомагање њихово, да се извојује независна Угарска — а за које они нису тражили ни искали никакве сличне услуге, и ми им нисмо ни обећали — примам са највећом радошћу јер моје је уверење, као што је то уверење и целе странке, да ћемо у персоналној унији достићи сиај напредак, који ће државу учинити великом и јаком, а тим ће јој много пре осигурати положај велике силе, него ли у овим приликама у којима је држава од десетак година до данас. Додајем, да их са династичког гледишта држим за боље, кад члан краљевске породице који влада, носи две јаке круне, него што је то у оваким заједничким приликама где нема унутарње консолидације те нема ни напретка.

Ја дакле од своје стране констатујем, да с радошћу поздрављам њихову српских радикала тежњу, која је упоредна са нашом а иде за независном Угарском и персоналном унијом...

Бађањи исправља мишљење Раковскога које се односи на Србе посланике, па онда прелази на друго питање, хоће да покаже какав је Бранковић према Пешти и какав према Бечу. То најбоље показује његов, са чистог образа већ на далеко познати „Српски Сион“ и „Браник,“ те изјављује, да се даље неће бавити политичком страном овог питања. „Само констатујем — вели — да је онај правац, који је иза леђа српског патријарха са свим противан становишту мађарском, напротив констатујем да нама много ближе стоје наши пријатељи Срби радикали и самосталци него ли Георгије Бранковић и Полит и сви други tutti qnanti; но под тим tutti quanti изволте мало њих ривумети јер се странка српског патријарха на чопорак редуцирала.

Волео бих још укратко говорити о руковању српским црквеним имањем но како је време на измаку, спомињем да је већ од више десетина година велика препирка и диференција око тога, како да се управља имањем. Констатујем, да је н. пр. трећина Текелијина фонда, који је два милиона круна, била у своје време одређена на издржавање арадског владичанства, а после овог да та трећина иде на издржавање српских свештеника. Та је трећина међутим дата српском епископату. Желим да се констатује даље, да су црквена добра на основу IX. зак. чланка од 1868. год. V. део А) одсека признаата као српска народно црквена добра и да се један део ових имања, наиме: половина манастирских добара морају употребити на просветне цели. Међутим су ови приходи, баш услед рђаве управе, до данас у врло малој мери употребљавани на одређене цељи. Отуда је настала борба, која траје већ дуг низ година и трајаће дотле, док ово не уреди српски народно-црквени сабор са патријархом онако, како то одговара закону, уредбама, правди и поштењу“.

Бађањи због краткоће времена неће више о томе да говори, те прелази на трећу тачку своје интерпелације, која се односи на самог патријарха и вели, да та ствар није од јуче, већ да тече читав низ година, и да су те диференције поникле због рђавог и неправилног руковања новцем.

Због великог дефицита, коме је узрок патријарх, покренута је — вели Бађањи — против њега јака акција, којој је, како ја знам, био крај једна аболиција. Ова аболиција је значила, да је српски патријарх са највишег форума био упућен, да ове штете — или у доброј намери речено — диференције, које постадоше се рачунских заборавности, уплати у касу српских народно-црквених фондова, и да даље никаквој акцији нема места. После ове највише милости — имам на расположењу писмено, из кога знам, да је и Коломан Сел, тадањи министар-председник, држао за милост тај факт, да се с том аболицијом баци копрена на патријархово руковање с новцем — велим после ове милости, патријарх још није уплатио дефицит, него је томе још једна судска осуда требала, и онда је тек изравнао свој дефицит.

1902. год. је то питање било некако уређено; временом су на нове и нове дефиците упозоравали, те су нове и нове тужбе дизали у погледу патријархова руковања новцем у пређашње а и у новије време, те кад се нов сабор састао, дотични одбор је ове нове нападаје прегледао и кад тамо, констатовао је један читав низ неправилности.

Овде морам упозорити, да су ове неправилности констатовали не само радикални посланици тога сабора, него су то констатовали 56 посланика против 12; дакле српска народна радикална странка и велики део самосталне странке је констатовао то. Тада је пао један предлог, који је посланик Мита Мушицки поднео, против ког предлога се данас води огорчена борба мишљења, а о коме посланик Раковски само толико вели, да је то било незаконито.

У том Мушицковом предлогу, који је сабор већином гласова усвојио, стоји то, да је сабор тога уверења, да народ српски мисли, да би добро било, кад би се патријарх повукао после констатоване неправилности. Ја ово нећу увлачити у дискусију. Ова одлука није такова, да хоће српског патријарха да збаци, већ је само мишљење, које је сабор донео; но али ја идем до најдаљих граница и констатујем да о томе може бити дискусије, да ли је умесно поступила већина сабора, кад је ту одлуку донела. Без сумње да је с правом поступила већина сабора тада, кад је донела то мишљење, (Тако је! с левице.) јер једно тело, које има законом дата права, да располаже над имањем и над школама и да одлучује, свакако има права да донесе мишљење о неправилностима, које засецају у те ствари.

Међутим г. посланик Бела Раковски је замерио још и другим одлукама саборским и то свим онима, које су донесене под председништвом потпредседника саборског. Овде то питање овако стоји: кад је споменуту одлуку донео сабор, тад је српски патријарх напросто изјавио, да он неће да учествује даље на сабору Па шта се догодило? У смислу закона кад је патријарх, који је редован председник, одсутан, ступио је на његово место потпредседник другим речма световни председник и сабор је наставио рад под световним председником. Питам може ли бити приговора против правилности одлука донесених под председништвом световног председника. На основу закона и у име сваке слободоумне установе а у првом реду у име закона српске православне црквене автономије морам се најодлучније оградити против оваког мишљења, да би одсуство патријархово могло спречити рад сабора.

Јер кад би патријарху дали то право, тада би патријарх, својим пасивним држањем, сам самцит могао спречити заједничко право владара и источно-православног српског народа. Против тога дакле, да се могу уништити одлуке донесене под подпредседником, најодлучније протестујем; (живо одобравање на левици). Исто тако морам противно становиште заузети против мишљења г. посланика Раковског, које се мишљење види у његовој интерпелацији а управљено је на то, да влада, због овог конфликта, распусти сабор, да евентуално обустави автономију, па да онда створи таку автономију, која би — не знам али изгледа, да је ово интенција — уништила вољу радикалне већине на сабору, а на површину довела патријархову мањину.

Молим г. Раковски, на ово поље већ не можемо ступити. Ми никоме не можемо желети да му се права крње (тако је!). Не можемо желети никакав незаконит поступак. У оваким стварима морамо поштовати свачија права, као што и ми од браће Срба очекујемо, да ће и они поштовати

Прић'те децо, мила, ближе,
За гроб овај треба знати;
Нек вам с' уздах небу диже —
Овде треба заплакати?

Ви већ знате ко је ово.
За ким треба сузе лити: —
Знате ко је: Чика Јово —
Кога треба ожалити?

Овде лежи добри Чика. —
Живео је доста лета:
Он је понос рода — дика.
И љубитељ дечјег света.

Сећате се песме — ево,
Што је који декламово;
Погледајте, ко је спев'о —
Видећете — „Чика Јово!“

Многе песме, што се оре, —
По школама српским свима,
Од Тимока — па до мора
Чика Јова — потпис има!

Сад гроб његов знате, — ето —
Казује нам тај крст мали;
Ту ј' за Србе место свето, —
Срб' се њиме: дичи — хвали!

Нека купи Српче свако:
„Чика Јова српској деци“,
Ту ће књигу читат лако,
Ђаци мали, а и већи!

И прићите гробу ближе.
Где с' Чикине свете кости.
Заплачите, — узвикните!
„Доброг Чику — Бог да прости!“

наша права и да ће с нама држати у одбрани за народна уставна права. Кад бисмо ми појединцима дирали у право или га крњили, тиме бисмо држави шкодили, шкодили бисмо народном праву на слободу и уставу Угарске. (Истина! Тако је!).

С овим бих био готов, само ћу још да запитам, шта да се ради са патријархом?

Питање је пред нами врло просто: да ли је патријарх учинио неумесне, некоректне ствари у руковању с новцем, да ли или не? (Узвици на левици: Јесте!).

Факт је, да патријарха нападају већ годинама. Нападају га и у мађарским и другим листовима Факт је то, да патријарх никад није нашао за потребно, да је против оних, који га нападају, који су га због управљања с новцем најтежим оптужбама обећивали, да је против тих ма и један једини пут само — бар ја не знам да је — подигао парницу код суда.

Ако Његова Светост патријарх заиста држи себе за невина, не само право, него би му и дужност била, да се према хиљадама својих верних опере. (Тако је!) Требало је казнити клеветнике. Ово се међутим није догодило, него се догодило — тако сам извештен — да је у најновије доба подигао парницу код карловачког котарског суда против оних, који су гласали за предлог Мушицков. Међу тим и овде има једна „мала“ невоља, а то је та, што сам дознао, да до данас још никако није покренута парница против оних посланика српског народно црквеног сабора, који су уједно и посланици државног сабора.

Бар они, које сам питао, — а таквих је више — ни један није знао за то. Ни у посланичкој кући нису трижили да се ко изда суду, та ствар још није дошла пред имунитетски одбор. И сад стојимо пред једном смешном ствари, да против генерала није покренута парница, а против војске, против гласача је бајаги покренута.

Распитивао сам се зашто се то тако догодило, но конкретан одговор нисам добио; толико сам извештен, да за то није подигао парницу против посланика на земаљском сабору, јер је рад избећи разлоге, због којих тражи, да се посланици из даду суду.

Високи сабоме! Највиши првосвештеник српске православне цркве, који носи назив „Његова Светост“ или је крив или не. Ако је крив дужан је опрати се на свим линијама што пре, код сваког форума што му закон дозвољава. Па ако се очисти ми ћемо бити први, који ћемо пред њим шешир скинути и изјавити своје жаљење, што су га годинама сумњичили стотине хиљаде верних му.

Ако пак Његова Светост ово не налази за потребно, као што годинама није налазио да је од свих нападаја бар један једини пут затражио строгост закона, онда нека се патријарх не чуди, ако се јавно мишљење против њега окрене, и рекне: ипак има право та радикална већина, која је на сабору изрекла, да је патријарх крив. А ако се не опере, — и овде примећујем, да држим за немогуће да се парница адвокатским средствима, варанцијама, отеже на 1—2—3 године дана, јер је у интересу мира и покоја српског народа, потребно брзо решење — ако се не опере велим, онда има само један начин да патријарх сам пожури поднети оставку, да се повуче тога ради, да у тој српској цркви настане једном мир и ред.

Ово тражи верски интерес српске цркве, ово жели мир и рад стотине хиљада људи тражи закон, ред и поштење. (Одобравање.)

Интерпелација гласи:

„Питам г. министра-председника има ли намеру да по законитом делокругу идући, поради, да се што пре разчисти и види у чему се састоје нападаји против Георгија Бранковића српског православног патријарха, да се на основу тога успостави мир у српској православној цркви и да се осигура законито и без препреке делање автономних органа?

Политички преглед.

Из угарског сабора. У седници посланичке куће од понедељника расправљена су три законска предлога о прослави крунисања. После известиоца Павла Хојчиа говорио је у кратко Милан Хоца и Стеван Сапанош, те су сва три предлога усвојена. Опуномоћен је саборски председник Јулије Јуст, да о прослави у име посланичке куће честита краљу. На дан прославе неће се држати седница. Затим је продужена специјална расправа законског предлога о служинчади. Живо се расправљао 33. §. и најзад је поименичким гласањем усвојен предлог Навајијев. У тој седници расправљено је још 12 §§., који су са неким мањим изменама усвојени.

Министарска криза у Угарској Иако са свију, тако званих полузваничних страна побијају гласове о кризи, сви су изгледи, да ова ипак постоји Ради чега је криза, у коликој ће мери избити, о томе се разно нагађа. То поуздано знају ваљада само министри, а ови држе све у највећој тајности. У новинарству већина мисли, да је криза избила услед законских предлога о тако званим уставним јамчевинама, које краљ неће да потврди, иако их је обећао у прошлој престоној беседи. Међутим изгледа, да криза није избила због те ствари, него због поравнања са Аустријом У недељу био је у Будимпешти аустријски министар-председник Бек, те је подуже конферисао са угарским министром-председником Векерлем Говори се, да је том приликом ставио Бек у име аустријске владе таке услове за поравнање на које угарска влада, управо независњачка странка неће и не може пристати. Аустријска влада тражи, да се поравнање склопи на 20 година и нема ни спомена о самосталном ђумруку. Говоре да је Векерле изјавио, да на то саборска већина — независњачка странка — неће пристати. По жељи из Беча Векерле је покушавао, да наговори независњачку странку, да попусти, но без успеха. Због тога је — веле — избила криза и држе, да ће Векерле одступити. О свему овоме званични извештаји ћуте, с тога се не може извесно знати, шта је у ствари. Полузванични извештаји јављају тек толико, да је Бек конферисао са Векерлем у ствари престоне беседе, којом ће се отворити аустријски сабор. Нарочито је било речи о оном делу престоне беседе, који говори о поравнању. Уједно су овога пута одвојили сва спорна питања, у којима се становишта угарске и аустријске владе битно разликују, те ће о тим питањима посебно преговарати. У понедељак, што долази, доћи ће аустријски министри у Будимпешту и тада ће отпочети преговори. Држи се, да ће се за овај мах криза ипак моћи избећи.

Приликом освећења Змајјева споменика.

И данас бих у тишини осаме био учесник посвете видљива споменика песнику истине, Змај-Јови, и не бих рекао ништа, да ме није злоба изазвала која и у гробу миљеника народног вређа Забранише, да се пред гимназију карловачку преко пута Бранка подигне попрсје Змају Шта мислимо против тога предузети?! И баш зато у име своје и у име милијуна свесних Срба дижем свој глас против тога ниског, просвете недостојног смера!

За Змајеву племениту душу која је никла у народу, и вечито ће у народу живети, нема већег бола него кад види да зло употребљена власт спречава његовим миљеницима, ђачко омладини, да се утврђује на трновитом путу у тежњи за остварењем његових идеала, челичећи се у прегоревању и усавршавајући се на нити доследности, чувајући чистоту душе, да као расадници врлина наставе његов пожртвовни рад! Његов лик треба да је опомена на чика Јову, који око себе купи подмладак, као оно господ што је себи призивао малишане; а злоба која хоће то да омете, сићушна је и немоћна, баш као она у Синан Паше, који је мислио да ће спаљењем моштију св. Саве уништити и његову успомену!

Још ми ваља споменути да је клеветник Д. Руварац у гнусном „Сиону“ напао народ као да је на Змајевом гробу лажне крокодилске сузе лио!

За цело му је за извор служила слика властите Руварчеве покварене душе, којој је име оклеветаног народа наденуо, он све што је поштено каља, зато су и Змаја толико вређали!

Нека му Змај опрости по примеру Исуса Христа Спаситеља.

А неумрлом великану биће вечна слава.

Лука Јовановић.

Вести из места и са стране.

Вода у Угарској.

Званичан извештај о стању вода у Угарској јавља: Дунав од Пасаве до Штајна опада, у Бечу стоји вода непромењено, од Пожуна до Мухача надолази, даље на ниже опада. Од Гомбоша на ниже вода је још свугде врло висока и не очекује се, да ће скорим почети опадати. Насипи су свугде у добром стању, али је ипак потребан јак надзор, јер је већ 2 месеца, како насипи задржавају велику воду. Опасности за сада нема нигде.

Соколска вежба.

Српски соко у Сремским Карловцима приређује, у корист путовања на V. чешки свесоколски слет у Прагу, у недељу, 27. маја (9. јунија) 1907., у 5 сати после подне у Дворској Башти у Карловцима јавну соколску вежбу, а истога дана у вече у 8 и по сати у просторијама Српске Читаонице у Карловцима игранку. — Вежбе ће се изводити уз пратњу музике. Улазница од особе за јавну вежбу 1 круна, за игранку 1 круна. Добровољни прилози примају се са захвалношћу, те ће се објавити у новинама. Отварање баште у 4 сата после подне.

Девојачки интернат у Загребу.

Управа српског девојачког интерната у Загребу јавља свима родитељима, да се проспекти интерната, који садржавају све услове за примање питомица, разашиљу. Који родитељ жели у идућој 1907/8. школској години, да смјести своју кћер у поменути завод, нека се што пре обрати управи интерната, Петрињска улица бр. 1, јер се не располаже са много мјеста. Првенство имају они, који се прије пријаве. — Топло препоручујемо свима овај ваљани завод.

Српско бродарско друштво на балканској изложби.

И српско бродарско друштво узело је учешћа на балканској изложби у Лондону. У VI. групи павиљона Србије изложени су модели српских бродова, велики број лепих фотографских слика: радионице бродског друштва, слике бродова „Цар Никола“, „Делиград“, „Морава“, „Таково“, „Стиг“ и т. д., слике депо-а, зимовника бродова, модели отвореног шлепа за угаљ, модел понтона, 4 графичке табле, на којима је изнесен рад друштва од 1893—1906. године. Енглези, који се интересују бродарством, са пажњом посматрају сву лепу колекцију српског бродарског друштва, које је добро учинило, што је узело учешћа на балканској изложби.

Српска извозна банка у Лондону.

Српском пресбиро-у јављају из Лондона: На балканској изложби у Лондону у VI. групи (пољопривреда) у оделењу Србије налази се на видном месту, код главног улаза засебан павиљон српске извозне банке у Београду. Тај павиљон има 10 кв. метара простора, а средио га је г. Јован Јовановић, вредни српски трговински агенат и представник извозне банке у Лондону. У павиљону лепо декорисаном ћилимовима и сликама изложени су сви артикли, са којима српска извозна банка ради: вуна, шљива, све врсте жита и т. д. — Ту у близини је и српска народна банка, која је изложила све српске новчанице, уоквирене на зиду, слике зграде народне банке и 11 картограма на зиду, којима је представљен рад народне банке од почетка њеног рада до данас.

Брзојави „Застави“.

Стигли 22. маја.

Из Хрватске и Славоније.

Загреб. Хрватско-славонски посланици неће данас путовати у Будимпешту; сачекаће расправу железничарске службене прагматике. Држе, да се овај законски предлог неће расправљати пре крунидбене прославе. Јуче су Старчевићанци на пет места одржали народне зборове у питању службеног језика код државних железница — Свуда су осудили политику резолуциониста. У Готалову посланик Затлука напао је министра Јосиповића. Збор је изгласао неповерење министру и позваће га, да положи посланички мандат. У Писаровићу рекао је Елеговић, да је дошло време, да Хрвати покажу Мађарима песницу.

Избори у Баварској.

Минхен. Исход досадањих избора је овај: центрум је добио 99, либерали 25, слободно удружење 19 и социјал-демократе 20 мандата. Ови последњи су освојили 8 срезова.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Бралваровић

ПРИ ПУТОВАЊУ СА ОДОЈЧАДИМА

врло се препоручује Куфеково дечје брашно, јер ово не само да је кусно, да се може дуго одржати, лако са собом понети и да је изврсна храна за одојчад него ако би се варење код дедета пореметило (ако би наступио катар у стомаку или цревима) услед промене млека и поднебља, те боље може мати одстранити с помоћу овог изврсног средства. Куфеково дечје брашно фино раствара млеко и тако ово детињи стомак лакше вари и одмах стаје на пут развијању катара у стомаку и цревима, нарочито ако се у почетку даје без млека.

740 1—1

Трговина.

НОВИ САД, 22. маја 1907. године.

Пшеница прве каквоће 20 к. — до — к. — п.
Пшеница нова — к. — п. до — к. — п.
Пшеница средња 19 к. 60 п. до 19 к. 80 пот.
Пшеница лакша 19 к. 20 п. до 19 к. 40 пот.
Наполица нова — к. — п. до — кр. — пот.
Јечам 13 круна — пот. до 13 кр. 20 пот.
Зоб нова 14 кр. 40 пот. до 14 кр. 60 пот.
Кукуруз у зрну н. 11 кр. 20 п. до 11 кр. 40 п.
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до — кр. — п.
Маст 144 кр. — п. до — кр. — пот.
Сланина 144 кр. — пот. до — кр. — п.
Сланина паљена 144 кр. — п. до — кр. —
(све од 100 кил.)

Свињи угојени тешки 102 до 104 пот.
Свињи средњи . . . 98 до 100 пот.
Свињи лаки . . . . 92 до 96 пот.
(кила)

Теоци 96—102 по кили.
Јагњци 20—30 пар
Овци — — — „

*

Стање воде под Новим Садом.

21. маја било је 570
22. маја било је 565

Јавна захвала.

Поводом смрти мога доброг и никад непрежаљеног супруга

МИТЕ НЕШКОВИЋА,

кр. жупанијског школ. надзорника у Загребу,

сматрам за дужност да се свима онима, који су ми у мојој великој туги ма којим начином утехе пружили, топло захвалим.

Нарочиту захвалу дугујем представницима и чиновницима кр. земаљске владе одела за богоштовље и наставу, који су погребу корпоративно учествовали; изасланицима жупаније беловарско крижевачке, који су на одар милог покојника — у име пресветлог госп. великог жупана и жупанијског управног одбора у Беловару — красан венац положили; надаље изасланицима хрватског учитељског савеза, хрватског педагошко-књижевног збора разних учитељских друштава из Загреба, Беловара и Крижеваца, хрватске мушке и женске препарандије у Загребу, певачком друштву учитељских приправника у Загребу; надаље пречасној господи: Амвросији Павловићу и Димитрију Витковићу, који су мртво тело драгог нам покојника опојали.

Нека је топла хвала свој родбини, пријатељима и знанцима, који су погребу учествовали, те свима који су ми или писмено или усмено своје сажаљење у великој туги исказали и тиме ми моју тугу ублажили.

У Загребу, 16. (29.) маја 1907.

У име ожалошћене породице:

Марија Нешковић,
удова кр. жупан. школ. надзорника.

671 1—1

ЗГОДАН И ЈЕВТИН ДАР ДЕЦИ
о
ГОДИШЊИМ ИСПИТИМА!

Књигу моју:

„Из науке о државном уставу“

готов сам дати по **25 потура** по комаду. Књига је ова одобрена и препоручена од високо славног Народног Школског Савета, као што је и у штампи јавној и иначе у животу врло повољно оцењена и препоручена. Речено је уз то још, да не би смело бити српске куће без ове књиге.

Садржина је њена: I. ДЕО. 1. Шта је то државни устав? 2. Краљ. 3. Грађанин. 4. Државни сабор 5. Државна управа. 6. Државна порезе. 7. Грунтовница и грунтовна књига. 8. Наслеђе. 9. Завештај или тестамент. 10. Суд и суђење. 11. Судија. 12. О школама. 13. Народности у Угарској. 14. Државне матрикуле. 15. Закон о неговању домаћих животиња. 16. Закон о газдама. 17. Закон о пољским радницима. — II. ДЕО Хрватска, Славонија и Далмација. Погодба међу Угарском и краљевинама Хрватском, Славонијом и Далмацијом. Самоуправа Хрватске, Славоније и Далмације. — III. ДЕО. Река (Фијума) — IV. ДЕО. Српска православна црква и школа у Угарској, Хрватској и Славонији.

Молим славне управе наших општина, своје учитељске другове и г г. свештенике, да се заузму за ову корисну књигу сваки у своме кругу.

Нови Сад, на Благовести 1907.

К. Миловановић
учитељ и школски управитељ.

9—12

Тражим место!

Србин, ожењен, 32 године стар, тражи стално место у једној грађарско дрварској радњи. Вичан је како у столарско-грађевинарском еспапу (Baucholz), тако и у бачкварском (Bindercholz) и у кубичном рачуну. Говори српски, немачки и нешто мађарски. Солидан и добар продавац Обратити се на администрацију „Заставе“.

670 1—2

На знање!

Пошто сам на нарочиту жељу благопокојњег Мите Нешковића примио на себе издавање и уређивање педагошког листа „Нови Васпитач“, молим да се претплата, рукописи, листови у замјену, књиге на приказ и све што год се тиче „Новог Васпитача“, шаље на моју адресу

Васо Витојевић,
рав. учитељ,
Северин код Беловара (Хрватска)

НАЈВЕЋИ ИЗБОР!

готовог мушког, женског и дечијег одела, те правог енглеског одела за господу по мери, као и цео прибор за „српске Соко гаће“ јесте једино у првој и највећој српској трговини

СТЕВАНА Ј. КАПАМАЦИЈЕ

у Новом Саду, главна улица бр. 25.

НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ!

620 21 -70

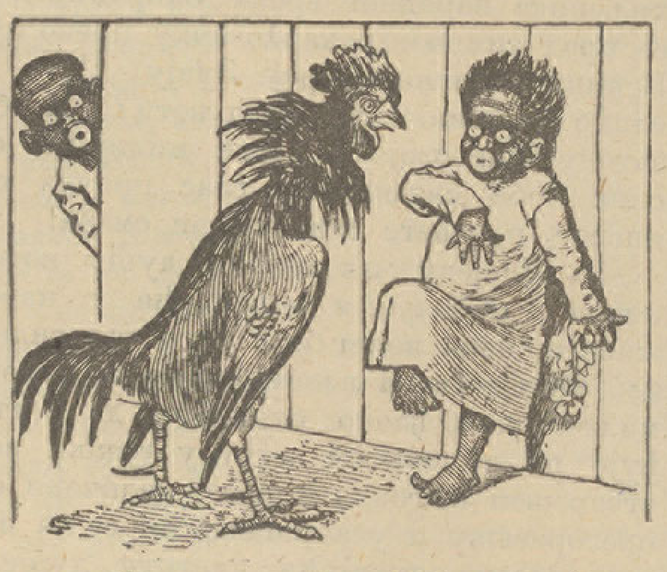

„Бисер од Иксије“

потпуно се разликује од свију досадањих средстава

ЗА НЕГОВАЊЕ ЛИЦА И РУКУ

уколико има више предности но она, а нема таких непријатних особина. Осим тога не лепи се, није мастан и брзо се с кожом испарава.

„БИСЕР ОД ИКСИЈЕ“ после употребе већ од неколико пути чини кожу белом и фином, даје јој мекоћу, каква је у сомота, а осим тога је најбоље средство против пега флека, митесера и сваке кожње нечистоће.

Цена је једној боци 1 и 2 круне.

Јамчимо, да је средство нешкодљиво.

Иксија сапун 1 К Иксија пудер 1 50 К.

Beaufort & Cic Paris, 113. Rue Amelot

У Новом Саду може се добити код Пантe Јовановића, футошка улица и у дроге рији.

665 1—10

ПЕТРОВАРАДИНСКА ИМОВНА ОПЋИНА

издаје 10. јуна т. г. (по новом кал.) путем јавне дражбе у закуп

ПАШУ

у површини од 116½ катастралних јутара на земљишту, које лежи у шуми Матијевици (округ Пуивац) између Огара и Обрежа, и то на време: од дана положене закупнине па до краја месеца новембра т. г.

Дражба усмена. У име вадиума има сваки дражбоватељ предати у руке дражбеног поверенства 500 К пре отпочињања дражбе, а досталац има уз то положити целу закупнину за осам дана после дражбе.

Дражба ће се одржати на лицу места у 11 сати пре подне горе реченога дана.

Поближи увети могу се сазнати код поменутог уреда и код шумарије у Купинову.

Митровица, дана 18. (31.) маја 1907.

668 1—3

Господарствени уред
петроварадинске имовне општине.

ОГЛАС.

Имање на продају

без зданија, за парцелирање.

1700 катастралних јутара по 1600 □ и то: **1400 јутара добре шумске ораће земље, и 300 јутара сенокоса.**

Имање лежи у тамишварској жупанији 1½ сат удаљено од железничке станице. Сада се оправља жупанијски друм до имања. Околина Срби и Романи. **Цена по јутру 520 круна.**

Банка даје по јутру 300 кр. на амортизацију.
Арендирање од јутра годишње 32 круне.
Ближе се упитати код заступника.

Ј. Попов,
агентурна и комисионарна канцеларија
VERSECZ (Sűd Ungarn).

559 7—7

3187/1907. tkv. szám.

Árverési kérvénye szerb kölcsönös segély és takarék e yletnek kiskoru Vrbaski Pánta, Szlavka és Katicza végrehajtást szenvedettek elleni végrehajtási ügyében.

Árverési hirdetmény.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság a szerb kölcsönös segély és takarékegyletnek végrehajtatónak kiskoru Vrbaski Pánta, Persza, Szlavka és Katicza ujvidéki lakosok képv. anyjuk özv. Vrbaski Jánosné Marics Dragicza ujvidéki lakos végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében a kérelem következtében a végrehajtási árverés 219 korona 40 fillér tőkekövetelés, ennek 1906. évi április hó 30-tól járó 8% kamatai 43 korona perbeli és végrehajtási már megállapitot valamint jelenlegi 24 korona 30 fillér és a még felmerülendő költségek kielégitése végett az 1881. évi LX. t. cz 144. §-a alapján és a 146. § a értelmében az ujvidéki kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság területén levő kiskoru Vrbaski Pánta, Pérsza, Szlavka és Katicza nevén álló az ujvidéki 1687 számu betétben A I 1—2. sor 3374. hrszámu 684 négyszögöles kertre és 3375. hrszámu 57 négyszögöles házra 2 sz a a Parcsetics utczában 1445 koronában ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendeltetik

Ezen árverés megtartására határidőül 1907. évi junius hó 26-ik napjának délutáni 3 órája a kir. törvényszék árverési termében tüzetik ki.

ÁRVERÉSI FELTÉTELEK:

1. Ezen árverésen a fent körülirt ingatlanok a kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

2. Az árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárnak 10%-át vagyis 144 korona 50 fillért készpénzben vagy az 1881. évi LX t cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz a kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelöltó vadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Ujvidéken, 1907. évi április hó 17-én.

Aláirás olvashatlan,
kir törvényszéki biró.

667 1—1

Српска Штампарија Д-ра Светозара Милетића у Новом Саду.